

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julaistaan Rand-koulun kirjeenvaihtokirjeinä. Koulun luvalla Säkenille mukaeltu

LÄKSY XIII.

Kapitalismin taloustiede. 3.

Arvon vaihtelu. — Edellisessä olemme tarkastaneet hintojen vaihtelua. — niiden alituista, määrättyä ja säännöllistä liikkumista erään tason ylä- ja alapuolella, jota olemme kutsuneet arvoksi. Mutta tapahtuu myös laajempaa liikkehtimistä ylös- ja alaspäin, pitkien aikojen jälkeen. Joskus yhtäkkiä, joskus asteittain, ilman että siinä havaittaisiin edelläkerrottua säännöllistä vaihtelua.

Nykyään tarvitaan neljästä viiteen kertaan niin paljon hopeaa kuin 500 vuotta sitten yhden vehnäbushelin ostamista varten, ja tonni rautaa maksoi 500 vuotta sitten kahdesta kolmeen kertaan niin paljon hopeaa kuin nyt vaaditaan. Jos ottaisimme mittapuuksi kullan eikä hopean, niin tulokset olisivat yhtä hämmästyttävät. Nykyajan korkein raudan hinta on paljon alhaisempi kuin alhaisin raudan hinta keskiaikana, mutta sitä vastoin

alhaisin vehnän hinta meidän aikoinamme on paljon korkeampi kuin korkein vehnän hinta keskiaikana.

Huomioon ottaen kaikkien tavarointen hintojen jatkuvan vaihtelun, on selvää, että hopea ja kulta ovat yleensä ja pysyvästi tulleet halvemmiksi kuin vehnä, ja että rauta on halventunut vielä suuremmassa määrässä. 15-vuosisadan puolivälin ja 19 vuosisadan lopun välissä kaikkien teollisuustuotteiden hinta on pysyvästi laskenut, toisten nopeammin, toisten hitaammin, verrattuna hopean ja kullan tahi maanviljelystuotteiden hintoihin. Viime kahdenkymmenen vuoden aikana teollisuustuotteiden halpeneminen on pysähtynyt, mutta maanviljelystuotteiden hinta kohonnut, mitattuna kullassa tahi hopeassa.

Mutta koska sana "arvo" tarkoittaa itse asiassa normaalihintaa, — sitä, mitä hinta yleensä pyrkii olemaan vaihtelujen kestäessä, — niin on ilmeistä, että hinnan pysyväinen muuttuminen merkitsee myös arvon muuttamista.

Vaihtelun muutamia syitä. — Meidän olisi nyt tarkastettava näitten muutosten syitä. Ja kun olemme huomanneet joitakin tällaisia syitä, niin on meidän katsottava, mitä niillä on yhteistä ja mitä yhteisiä johtopäätöksiä me voimme vetää niistä.

Ihmisen ei tuota tavarolta paljalla käsillä. Hän käyttää erinäisiä tuotannon välineitä, — ruuata, vettä, metsiä, mineraalilähteitä, — joita kaikkia yhteisesti kutsumme maaksi. Hän myös käyttää työkaluja, koneita, rakennuksia ja muita tehtyjä välineitä, jotka porvarilliset taloustieteilijät kutsuvat pääomaksi. Myöhemmin tulemme näkemään, että tämä nimitys sie-tää tarkemman määrittelmän, mutta toistaiseksi jättäkäämme tämä vasta-vaite sikseen.

Maa vaihtelee laatunsa ja käyttökelpoisuutensa puolesta. Niin kauan kuin asutus on harvaa, käytetään vain parasta ja asuntoja lähinnä olevaa maata. Kun asutus tihenee, käy välttämättömäksi käyttää huonompaakin ja kauvempana olevaa maata. Seuraus tästä on maataloustuotteiden asteittainen ja jatkuva kallistuminen?

Huono ja huolimaton viljelytapian hävittää parhaankin maan viljelyskelpoisuuden. Tästäkin seuraa maataloustuotteiden pysyväinen kallistuminen.

Toiselta puolelta voi näitä syytä olla vastavaikuttamassa muita syitä. Maanviljelystuotteiden hintojen kohoamista voidaan estää maanviljelystekniikan parantamisella, — käyttämällä parempia työkaluja, kastelulaitoksia, ojitusta, keinotekoisia lannoittamista, kasvien valintaa ym. ja parantamalla kulkuvälineitä.

Nykyaikoihin asti on maanviljelyksessä vallinnut etupäässä luonnollisia tuotantotapoja, kun sen sijaan keinotekoisien välineitten käyttäminen on nopeasti voittanut alaa kalvanoteollisuudessa, liikenteessä ja tehdasteollisuudessa. Viime vuosisatojen aikana teknillisten menettelytapojen parantaminen on tapahtunut paljon nopeammin teollisuuden kuin maanviljelyksen alalla, joskin aivan viime vuosina maanviljelyksessäkin on päästy eteenpäin teknikkassa.

Asteettaisessa siirtymässä käsityötuotannosta koneelliseen suurtuotantoon huomaamme kaksi tärkeätä ilmiötä: 1. Pääoman jatkuva lisääntyminen verrattuna tuotannon määrään ja työlläisten lukuun; 2. Uusilla tuotantotavoilla tuotettujen hyödykkeitten yleinen halpeneminen.

Munaisajan käsityöläinen, joka työskenteli yksinään työkalujensa avulla, ruotti vuoden mittaan paljon enemmän arvoa, kuin mitä edustivat kaikki hänen työvälineensä. Kone-teollisuudessa on asian laita päinvastainen. Yhdysvaltain tilastot valaisevat tämän. Vuonna 1850, jolloin koneeteollisuus oli vain vähän kehittynyt tässä maassa, ja käsityötä tehtiin hyvin yleisesti, oli liikkeisiin kiinnitetyn pääoman arvo jo 15 prosenttia suurempi kuin koko vuotuinen tuotanto. Vuonna 1880, jolloin käsityö oli suureksi osaksi syrjäytynyt ja koneeteollisuus pitkälle kehittynyt, oli pääoma 41 prosenttia suurempi kuin vuotuisen tuotanto. Vuoteen 1900 mennessä oli tämä prosessi vieläkin edistynyt, sillä silloin edusti tuotantolaitoksiin kiinnitetty pääoma summaa, joka

oli 73 prosenttia suurempi kuin koko vuotuinen tuotanto. Ottaen huomioon ainoastaan tehdaslaitokset, oli niiden pääoma vuonna 1900 86 prosenttia, ja vuonna 1910 116 prosenttia suurempi kuin niiden vuotuinen tuotanto. Korkeimmin kehittyneillä teollisuuden aloilla, kuten rauta-, kone-, kutomo-, paperi- ym. teollisuudessa, pääoman arvo on nykyään neljästä viiteen kertaan suurempi kuin vuotuinen tuotanto. Jokaista työllistä kohti oli vuonna 1950 kiinnitetty teollisuuteen 557 dollaria, mutta vuonna 1900 1,850 dollaria. Ottaen huomioon ainoastaan tehtaat, huomaamme että kutakin työllistä kohti oli kiinnitetty pääomaan vuonna 1900 1,904 dollaria ja vuonna 1910 2,786 dollaria.

Tällä samalla ajalla ovat erinäisten teollisuustuotteitten hinnat vähentyneet puoleksi, neljänneksi osaksi, kymmenenneksi osaksi. Joskus alvan mitätöimäksi murto-osaksi siitä, mitä ne olivat ennen kapitalistista aikakautta.

Kulta ja hopea, joita käytämme rahana, mitataksemme toisten tavarointen arvoa, ovat itse hyödykkeitä, — kaivos- ja sulimoteollisuuden tuotteita. Niiden hinta ja arvo riippuvat samoista ehdoista, jotka vaikuttavat lyijyn, kuparin tahi raudan hintoihin. Mutta koska me annamme määrätyn nimen (dollari, markka, shillinki, jne.) määrätylle määrälle kultaa tahi hopeaa, niin rahametallin hinnan muutos näyttää meistä muuttamattomien tavarointen hinnan muutokseksi. Dollari edustaa 23.22 grain'in kultamäärän arvoa, mikä tämä arvo milloin mahtaneekin olla. Jos tämän kultamäärän arvo vähenee, niin sillä voi ostaa vähemmän määrän multa tavaroita, toisin sanoen, samasta määrästä jotakin tavaraa täytyy antaa enemmän kultaa kuin ennen, ja jos sen arvo kohoaa niin sillä voimme ostaa enemmän tavaroita, eli toisin sanoen, samasta tavaramäärästä täytyy antaa vähemmän kultaa kuin ennen. Mutta me edelleen kutsumme tuota kultamäärää dollariksi, ja sanomme, että toisten tavarointen hinnat ovat kohonneet tahi laskeneet.

16 vuosisadalla tapahtunut yleinen

hintojen kohoaminen johtui etupäässä kullan, mutta etenkin hopean, halvenemisestä Mexican ja Perun hopeakaivosten löydön takia. Samallaisen vaikutuksen teki Amerikan ja Australian kulta-lähteitten avaaminen 19 vuosisadalla ja Etelä-Afrikan kaivantojen avaaminen meidän sukupolvamme aikana.

Työ ja arvo. — Mitä nyt on yhteistä edelläkerroituilla ilmiöillä? Minkätähden voin maksaa enemmän silloin kun asutus on harvaa kuin silloin kun asutus on tiheää? Eikö se ole sen vuoksi, että tarvitaan enemmän työtä tuottaakseen busheli vehnää ja tuoda se kaupparmarkkinoille huonosta ja kaukaisesta maasta kuin viljavasta ja lähellä olevasta. Minkätähden vaikuttaa maanviljelystekniikan paraneminen hintojen alenemista? Eikö se johdu siitä, että kaikki seikat lukuunotettuna, vähemmän työtä tarvitaan vissin tavaramäärän tuottamiseksi uudenaikaisilla maanviljelyskoneilla, keinoitekoisella lannoituksella, kastelulla jne. kuin vanhanaikaisilla koneilla?

Minkätähden tehtailijat uudestaan sijoittavat liikkeeseen osan liikevoitostaan lisätäkseen pääomaansa? Minkätähden he asettavat kalliita koneita halpojen työkalujen tilalle ja usein hylkäävät entisiä koneitaan ennenkuin ne ovat kuluneet loppuun, asettaakseen tilalle juuri keksittyjä uusia koneita? Eikö se tapahdu sen vuoksi, että he uusien menettelytapojen aikaansaamilla työn säästämällä enemmän kuin korvaavat lisättyjä kustannuksia? Pääoman lisäämisen tarkoituksena ja tuloksena on, että tavarat halpenevat tarvittavan työmäärän vähenemisen takia.

Minkätähden on kulla ja hopean arvo vähentynyt? Ensiksi sen kautta, että on löydetty uusia kaivantoja, jolta saa metalleja helpommin kuin entisistä, ja toiseksi uusien menettelytapojen keksimisen takia, joiden kautta metalleja saadaan ulos vähemmällä vaivalla kutakin määrää kohti.

Täten kunkin työn tuottavuus vaihtelee ajasta toiseen. Se riippuu osaksi luonnon suhteista, osaksi teknillisestä edistyksestä. Edellinen val-

kuttaa enemmän maataloudessa, jälkimäinen tehdasteollisuudessa, mutta maataloudessakin voidaan teknillisillä apuneuvoilla voittaa luonnon asettamia esteitä.

Näin ollen voimme vetää seuraavan johtopäätöksen: Se tosiseikka, että arvo vaihtelee, ei ole ristiriidassa 12 länksyn lopussa esitetyn teorian kanssa. Päinvastoin se todistaa, että jokainen arvon vaihtelu voidaan johtaa kysynnässä olevan tuotteen tuottamiseksi tarvittavan työmäärän muutoksesta.

Arvon laki. — Kaiken tämän perusteella voimme laatia seuraavan lopullisen määritelmän arvosta:

Tavaroitten arvo jokaisena määrittynä aikana on verrannollinen siihen työmäärään, joka on tarpeellinen niiden tuottamiseksi tuona aikana valittavissa olosuhteissa ja yleisesti käytännössä olevia tuotantovälineitä käytettäessä.

Huomattakoon myös, että kaikki samallaiset hyödykkeet, jotka ovat markkinoilla samalla aikaa, ovat samanarvoiset, toisin sanoen niiden hinta pyrkii olemaan sama, vaikkakin jotkut niistä ovat vaatineet enemmän työtä kuin toiset. Hyödykkeen hinta ei riipu siitä, mitä myyjä luntee pitävänsä saada eikä siitä minkä ostaja luntee pitävänsä maksaa. Myyjä vaatii niin paljon kuin hän voi saada, ja ostaja ei muksa yhtään enempiä kuin hänen on pakko maksaa. Yksilön tahon merkittää vähän hintojen määräämisessä, niin kauan kuin ostajain kesken ja myyjäin kesken on olemassa kilpailua.

HUOMAUTUKSIA.

1. Olettakaamme, että jonkun ihmisen kautta kaikki esineet ja henkilöt maan päällä, ja itse maapallokkin, kasvatsivat kaksi kertaa isommiksi kuin ne nyt ovat, — olisiko kenelle-

kään mahdollista huomata, että joku muutos on tapahtunut? Eikö ole totta, että me tunnemme ainoastaan esineitten **suhteellisen** mitan, — sen, että toinen esine on kaksi kertaa suurempi kuin toinen, toinen puolta pienempi jne. Tämä sama seikka pitää paikkansa myös arvoon nähden, — jokaisella esineellä on määrätty arvo, verrattuna johonkin toiseen esineseen.

2. Olettakaa, että jos mittapuulla mittaisitte itseänne ja joitakin muita esineitä ja teidän mittapuunne osotaisi, että kaikki nämä esineet ovat kaksi kertaa niin suuret kuin edellisenä päivänä, ettekö silloin pikemmin olettais, että teidän mittapuunne on jollakin tavalla tullut puolta pienemmäksi kuin ennen, kuin että kaikki muut esineet olisivat muuttaneet kokoaan? Eikö olisi luonnollisempi otaksua, että yksi esine oli muuttunut, kuin että suuri joukko mitä erilaisimpia esineitä olisi muuttunut aivan samalla tavalla suhteessa?

3. Otaksukaamme, että keksitään joku uusi tuotantotapa, jonka mukaan valmistetaan kangasta puolella sitä työmäärää, mikä ennemmin tarvittiin, ja että markkinoille on jäänyt joku määrä entisillä tuotantokeinoilla valmistettua samallaista kangasta. Mikä tuotantotapa silloin määrää kaikkien näitten kankaitten hinnan?

4. Yleensä on asiantilaita sellainen, että vain muutamilla tehtailijoilla on käytännössä kaikista uudenaikaisimmat ja tuottavimmat koneet, mutta toisilla on hyvin vanhanaikaiset, ja sillä välillä on tehtailijoita, joiden tehtaitten teknillinen kehitys on siinä välissä. Saavatko nämä tehtailijat kaikki saman hinnan samoista tavaroista, vaikka niiden tuotantokustannukset ovat erilaiset? Ja jos he saavat samallaisen hinnan, niin minkä kehityksenteen työmäärää edustaa tämä hinta?

